

ПОЧАТКОВА ОСВІТА

УДК 376.3.017:17.022.1](045)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14262899>

Використання інтерактивних методів навчання у процесі формування проєктної компетентності майбутніх педагогів

Резніченко Ірина Геннадіївна

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри виховних технологій та педагогічної творчості, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, вул. Садова 2, м. Умань, Україна, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2810-2378>

Прийнято: 16.11.2024 | Оpubліковано: 29.11.2024

***Анотація.** У статті досліджено використання інтерактивних методів навчання як одного з ключових інструментів формування проєктної компетентності майбутніх педагогів. У сучасній педагогічній освіті інтерактивні методи виступають ефективними засобами розвитку професійних компетентностей, адже сприяють активному залученню студентів у навчальний процес, забезпечують взаємодію між учасниками освітнього процесу, формують навички співпраці, аналізу та вирішення проблемних ситуацій. Особливу увагу приділено аналізу ролі інтерактивних технологій у формуванні проєктної компетентності, яка є важливою складовою професійної підготовки майбутніх педагогів і включає здатність до планування, організації, реалізації та оцінювання освітніх проєктів.*

У роботі розглянуто ключові інтерактивні методи, зокрема методи кейс-стаді, мозковий штурм, метод проєктів, роботу в малих групах, рольові ігри, дебати та інші, які дозволяють студентам не лише отримувати теоретичні знання, а й формувати практичні навички та компетентності. Розкрито педагогічні можливості інтерактивного навчання у контексті підготовки педагогів до проєктної діяльності, а також їхній вплив на розвиток таких важливих характеристик, як креативність, ініціативність, відповідальність і вміння працювати в команді.

У статті проаналізовано актуальні дослідження в галузі інтерактивного навчання та педагогічної проєктної діяльності. Наведено рекомендації щодо впровадження інтерактивних методів у систему педагогічної освіти з метою вдосконалення підготовки майбутніх учителів до організації проєктної діяльності в умовах освітніх реформ. Результати дослідження можуть бути використані викладачами закладів вищої освіти, педагогами-практиками, а також науковцями, які займаються питаннями інтерактивного навчання та формування професійних компетентностей у майбутніх педагогів.

Актуальність роботи обумовлена зростаючими вимогами до педагогічної діяльності в умовах сучасного освітнього простору, що вимагає від педагогів здатності до ефективної організації проєктів і використання інноваційних методів навчання.

Ключові слова: *інтерактивні методи навчання; проєктна компетентність; майбутні педагоги; педагогічна освіта; професійна підготовка.*

**The use of interactive teaching methods in developing project competence
of future educators**

Reznichenko Iryna

Candidate of pedagogic sciences, Associate Professor of Department of educational technologies and pedagogical creativity Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University (Ukraine) ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2810-2378>

***Abstract.** The article explores the use of interactive teaching methods as one of the key tools for developing the project competence of future educators. In modern pedagogical education, interactive methods serve as effective means of fostering professional competencies, as they encourage active student engagement in the learning process, facilitate interaction among participants in the educational process, and develop skills in collaboration, analysis, and problem-solving. Special attention is given to analyzing the role of interactive technologies in forming project competence, which is a crucial component of professional training for future educators. This competence includes the ability to plan, organize, implement, and evaluate educational projects.*

The study examines key interactive methods, including case studies, brainstorming, project-based learning, small group work, role-playing, debates, and others. These methods not only provide students with theoretical knowledge but also enable them to develop practical skills and competencies. The pedagogical potential of interactive learning is revealed in the context of preparing educators for project activities, as well as its impact on the development of such essential qualities as creativity, initiative, responsibility, and teamwork skills.

The article analyzes current research in the field of interactive learning and pedagogical project activities. It provides recommendations for integrating interactive

methods into the pedagogical education system to enhance the preparation of future teachers for organizing project activities in the context of educational reforms. The findings of the study can be utilized by higher education instructors, practicing educators, and researchers focusing on interactive learning and the development of professional competencies in future educators.

The relevance of the work is driven by the increasing demands on pedagogical activity in the modern educational environment, which requires educators to be capable of effectively organizing projects and applying innovative teaching methods.

Keywords: *interactive teaching methods; project competence; future educators; pedagogical education; professional training.*

Постановка проблеми. Актуальність використання інтерактивних методів навчання у формуванні проєктної компетентності майбутніх педагогів зумовлена потребою підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних працювати у швидкозмінних умовах сучасної освіти. Сьогодні суспільство потребує педагогів, які не лише передають знання, а й виступають координаторами, фасилітаторами, стимуляторами самостійного пізнання і творчості учнів. Проєктна компетентність стає ключовою вимогою до сучасного педагога, оскільки передбачає вміння організувати навчальний процес як різнобічний, цікавий і продуктивний для учнів.

Інтерактивні методи навчання відіграють важливу роль у формуванні проєктної компетентності. Вони забезпечують активну участь майбутніх педагогів у освітньому процесі, розвивають їхні комунікативні навички, критичне мислення, креативність і здатність до вирішення проблем, створюють середовище для набуття практичних умінь, необхідних для організації роботи учнів над проєктами. Це дозволяє студентам не лише опанувати теоретичний

матеріал, але й застосовувати знання у практичних ситуаціях, що значно підвищує їхню готовність до професійної діяльності.

Крім того, інтерактивні методи сприяють підвищенню мотивації студентів, оскільки надають можливість активно взаємодіяти з колегами, обмінюватися ідеями, вчитися через діяльність і власний досвід. Це створює ефективні умови для особистісного і професійного розвитку майбутніх педагогів, зокрема для формування їхньої здатності до адаптації, інноваційного підходу в навчанні та вміння працювати в команді, що є важливими складовими проєктної компетентності.

Актуальність цієї теми також підсилюється загальною тенденцією до інтеграції інноваційних технологій у педагогічну практику, що відповідає сучасним вимогам до якості освіти. Тому дослідження впливу інтерактивних методів на формування проєктної компетентності є необхідним і затребуваним, адже воно сприяє підвищенню рівня підготовки майбутніх педагогів до роботи в освітніх закладах нового типу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні науковці активно досліджують використання інтерактивних методів навчання та їхній вплив на формування фахових компетентностей здобувачів вищої освіти. Так, у своїх працях Ю. Євдокимова [1] та М. Козак [2; 3] досліджують метод проєктів у навчанні та формуванні професійних компетентностей майбутніх педагогів. Т. Ільченко [4] акцентує увагу на впровадженні інноваційних підходів у підготовці педагогів. О. Пехота [5; 6] розглядає різні методи, зокрема кейс-методи, рольові ігри та тренінги, як способи підвищення ефективності навчального процесу у ЗВО. І. Шапран – досліджує інтерактивні методи як засіб розвитку критичного мислення та креативності студентів педагогічних спеціальностей [7]. Роль інтерактивних методів у формуванні критичної та інноваційної компетентностей описує у своїй науковій розвідці О. Савченко [8].

Застосування інтерактивних форм і методів у процесі формування проєктної компетентності майбутніх учителів технологій досліджували С. Бурчак та В. Дмитренко [9].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У дослідженнях щодо використання інтерактивних методів навчання для формування проєктної компетентності майбутніх педагогів вже висвітлено низку аспектів. Однак залишаються невирішені та недостатньо розроблені частини цієї проблеми. Зокрема, потребують глибшого аналізу та відбору найбільш ефективні інтерактивні методи формування проєктної компетентності майбутніх педагогів, а також розробки методичних рекомендацій щодо ефективного впровадження цих методів у процес професійної підготовки педагогічних кадрів. Внесок дослідження спрямований на подолання цих прогалин, пропонуючи практичні рішення та вдосконалюючи застосування інтерактивних методів у підготовці педагогів.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження теоретичних засад та практичних аспектів використання інтерактивних методів навчання у процесі формування проєктної компетентності майбутніх педагогів, виявлення їхнього впливу на розвиток творчих, комунікативних і організаційних здібностей, а також розробка рекомендації щодо ефективного впровадження цих методів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування проєктної компетентності є важливим аспектом професійної підготовки майбутніх педагогів. Проєктна компетентність – це сукупність знань, умінь і навичок, необхідних для успішного виконання проєктної діяльності. «Під проєктною діяльністю майбутнього педагога розумітимемо сукупність дій, які призводять до досягнення поставленої мети щодо дослідження та розв’язання професійно-орієнтованих та фахових задач» [10]. Вона дозволяє педагогам планувати,

організовувати та реалізовувати освітні проекти, а також працювати зі студентами у контексті командної та дослідницької діяльності. «За самою своєю сутністю проектна діяльність передбачає необхідність диференціації навчання, орієнтацію на особистість студента, його потреби й можливості, ґрунтуються на принципах співпраці і залученню студентів в активні види діяльності» [11].

Необхідною умовою успішної організації проектної діяльності студентів є належний рівень підготовки викладача, який має вміти проектувати навчальне заняття з використанням інформаційно-комунікаційних та інших технологій. У процесі формування проектної компетентності майбутнього педагога завдання викладача – зробити проектну діяльність студента (під час самонавчання, виконання наукового дослідження чи на заняттях у виші, чи в процесі активної педагогічної практики в школі) позитивно мотивованою на всіх етапах [10]. На нашу думку, для досягнення цієї мети необхідне застосування різноманітних інтерактивних форм та методів навчання.

«Упровадження інтерактивних методів і форм навчання в освітній процес сучасного закладу вищої освіти орієнтує педагогів на надання студентам не готової системи навчальної інформації, а створення умов для ініціативності самих студентів, отримання знань шляхом активної діяльності. У порівнянні з традиційними формами ведення занять, в інтерактивному навчанні змінюється взаємодія викладача і студента: активність педагога поступається місцем активності студентів, а завданням педагога стає створення умов для їх ініціативи» [12, с. 166].

У процесі інтерактивного навчання студенти розвивають навички критичного мислення, вміння розв'язувати складні завдання через аналіз ситуацій та відповідних даних, зважують різні погляди, приймають обґрунтовані рішення, активно беруть участь у дискусіях та взаємодіють з іншими. Для цього на заняттях організовуються робота в парах і групах, проводяться дослідницькі

проекти, рольові ігри, робота з різноманітними джерелами інформації, а також виконуються творчі завдання.

Студент стає активним учасником освітнього процесу, а його власний досвід слугує важливим джерелом нових знань. Викладач не надає готових відповідей, а сприяє самостійному пошуку рішень студентами та виступає як фасилітатор процесу навчання. «На відміну від активних методів, інтерактивні методи орієнтовані на більш широку взаємодію студентів не тільки з викладачем, але й один з одним, на домінування активності саме студентства. Робота в малих групах дає всім студентам можливість брати участь у роботі, практикувати навички співробітництва, міжособистісного спілкування, що часто буває неможливо у великому колективі» [13].

До ефективних інтерактивних методів проведення навчальних занять можемо віднести:

1. Групова робота. Студенти діляться на малі групи для вирішення конкретних завдань. Ця форма роботи розвиває навички співпраці, комунікації та вміння працювати в команді. Групи можуть виконувати проекти, аналізувати кейси або готувати презентації на задану тему.

2. Метод кейсів розвиває критичне мислення, аналітичні та проблемно-орієнтовані навички. Основою методу є використання реальних або змодельованих ситуацій для аналізу та пошуку рішень. Студенти аналізують конкретну проблему, розробляють пропозиції щодо її вирішення, що дозволяє застосовувати теоретичні знання на практиці. «Метод використовують як педагогічний прийом, щоб спровокувати дискусію в навчальній аудиторії. Він відображає не тільки певну практичну проблему, але й актуалізує необхідний комплекс знань для засвоїти в процесі вирішення проблеми. Основною перевагою методу є можливість оптимально поєднувати теорію й практику, що є досить важливим при підготовці висококваліфікованого фахівця» [13].

3. Дискусії та дебати. Дискусії на актуальні теми допомагають студентам висловлювати свою думку, аналізувати різні точки зору та аргументувати власні позиції. Дебати, як структурована форма дискусії, розвивають навички публічного виступу, критичного мислення та логічного обґрунтування думок.

4. Ділові ігри. Студенти виконують певні ролі в рамках змодельованої ситуації. «Специфіка ділової гри полягає в тому, що процес навчання максимально наближається до реальної практичної діяльності, що активізує отримані теоретичні знання, забезпечують формування практичних навичок. Однією з особливостей методу є створення проблемних ситуацій, під час яких спостерігаються індивідуальна реакція студентів на проблему, різні варіанти її вирішення, вміння довести рішення до логічного завершення» [13].

5. Брейнстормінг (мозковий штурм). Студенти генерують якомога більше ідей з конкретного питання протягом короткого часу, не критикуючи їх. Після цього ідеї аналізуються та обираються найкращі. Цей метод сприяє розвитку творчого мислення, пошуку нестандартних рішень та командній співпраці.

6. Інтерактивні лекції. Лекції, під час яких студенти активно залучаються до обговорення матеріалу через запитання-відповіді, невеликі групові завдання або інтерактивні опитування (наприклад, за допомогою додатків типу Kahoot або Mentimeter). Це допомагає підтримувати увагу студентів та краще засвоювати матеріал.

7. Метод проєктів під час якого студенти самостійно або в групах працюють над виконанням довготривалих проєктів, що включають дослідження, аналіз і створення кінцевого продукту (презентація, звіт, вебсайт тощо).

«Основні вимоги до використання методу проєктів:

- наявність значущої проблеми (завдання), що вимагають інтегрованого знання, дослідницького творчого пошуку для її вирішення;

- практична, теоретична, пізнавальна значущість передбачуваних результатів;
- самостійна (індивідуальна, парна, групова) діяльність студентів; структурування змістовної частини проєкту (із зазначенням поетапних результатів);
- використання дослідницьких методів, які передбачають певну послідовність дій;
- визначення проблеми та похідних від неї завдань дослідження (використання в ході спільного дослідження методів «мозковий штурм» і «круглий стіл»);
- висунення гіпотези; обговорення методів дослідження (статистичних, експериментальних, спостережень та ін.);
- обговорення способів оформлення кінцевих результатів;
- збір, систематизація й аналіз отриманих даних;
- підведення підсумків, оформлення результатів, їх презентація; висновки, висунання нових проблем дослідження» [14].

Проектний метод розвиває вміння планувати, працювати з інформацією, а також презентувати результати.

8. Тренінги та майстер-класи. Практичні заняття, спрямовані на розвиток конкретних навичок (наприклад, управління часом, робота з інформаційними технологіями, розв'язання конфліктів). Студенти не тільки слухають теорію, але й виконують практичні вправи, що закріплюють отримані знання.

9. Метод «Акваріум». Невелика група студентів обговорює проблему всередині «кола» (акваріуму), а решта спостерігає та аналізує дискусію. Після завершення обговорення спостерігачі можуть висловити свої враження або додати нові ідеї. Метод розвиває вміння слухати, аналізувати та конструктивно критикувати.

10. Метод «Шість капелюхів мислення», створений мальтійсько-британським психологом і автором концепції латерального мислення Едвардом де Боно, спрямований на розвиток навичок вирішення проблем через зосередження на окремих розумових діях у певний момент часу. Кожна з цих дій умовно пов'язана з кольором капелюха. Цей метод розвиває у здобувачів вищої освіти навички синтезу та аналізу інформації.

11. Вебквести. Студенти працюють з різними джерелами інформації в інтернеті для вирішення певних завдань або дослідження теми. Вебквести стимулюють самостійну роботу з інформацією, пошукові навички та критичне мислення.

12. Інтерактивні технології. Використання цифрових інструментів, таких як інтерактивні дошки, платформи для створення візуалізацій або спільної роботи (Miro, Padlet), системи управління навчанням (Moodle, Google Classroom), сприяє активному залученню студентів та створенню інтерактивного освітнього середовища.

13. Фліп-метод (перевернуте навчання). Студенти вивчають новий матеріал самостійно вдома (наприклад, через відеоуроки або підручники), а на заняттях застосовують знання на практиці. Цей метод дає змогу більше часу приділяти практичним вправам та активній роботі в аудиторії.

14. Проблемне навчання. Викладач ставить перед студентами проблему, яку необхідно вирішити за допомогою аналізу та досліджень. Здобувачі вищої освіти самостійно шукають рішення, розвиваючи навички аналізу, синтезу та критичного мислення.

На основі теоретичного аналізу та практичного досвіду та з метою підвищення ефективності підготовки майбутніх педагогів до організації проєктної діяльності через використання інтерактивних методів навчання,

адаптованих до сучасних умов освітніх реформ було розроблено ряд методичних рекомендацій. А саме:

1. Інтегрувати формування проєктної компетентності як ключової цілі підготовки майбутніх педагогів.
2. Формувати у студентів навички критичного мислення, командної роботи, тайм-менеджменту, аналізу й оцінювання інформації через інтерактивні методи.
3. Забезпечити розвиток таких особистісних якостей, як відповідальність, ініціативність, стійкість до стресу та готовність до прийняття рішень в умовах невизначеності.
4. Розробити кейси, які відповідають реальним педагогічним ситуаціям (планування уроку, організація позакласного проєкту, управління класом).
5. Забезпечити групове обговорення кейсів для розвитку критичного мислення і комунікації.
6. Навчати студентів усім етапам проєктної діяльності: від планування до презентації результатів.
7. Організувати міждисциплінарні проєкти, що відображають реальні виклики освіти (наприклад, впровадження інклюзії чи цифрових технологій).
8. Використовувати моделювання уроків або педагогічних ситуацій для тренування навичок комунікації та управління.
9. Залучати студентів до ролей учнів, учителів, батьків, адміністрації для розуміння різних перспектив освітнього процесу.
10. Використовувати для пошуку креативних рішень педагогічних завдань, таких як створення інноваційного навчального плану чи підхід до виховної роботи.

11. Забезпечувати модерацію процесу для активного залучення всіх учасників.
12. Забезпечити матеріально-технічну базу для інтерактивних занять: мультимедійне обладнання, доступ до інтернету, можливість роботи в групах. Організувати навчальні простори для групової роботи, що сприяють комунікації (модульні столи, інтерактивні дошки, відкритий простір).
13. Впроваджувати онлайн-інструменти для інтерактивного навчання (платформи Miro, Kahoot, Padlet, Google Workspace).
14. Організувати семінари та тренінги для викладачів, спрямовані на розвиток їхньої компетентності у використанні інтерактивних методів. Надавати методичні матеріали, які містять приклади інтерактивних занять, сценарії кейсів і рекомендації з модерації групової роботи. Впроваджувати систему наставництва, за якої досвідчені викладачі допомагатимуть молодим колегам опанувати інтерактивні методи.
15. Розробити критерії оцінювання, які враховують: рівень залученості студентів у навчальний процес; здатність до самостійного прийняття рішень; якість виконаних проєктів і їхню практичну значущість.
16. Використовувати самооцінювання та взаємооцінювання студентів для формування у них відповідальності за результат.
17. Організувати опитування серед студентів щодо їхніх вражень і пропозицій для вдосконалення інтерактивного навчання.

Висновки. Таким чином, формування проєктної компетентності майбутніх педагогів за допомогою інтерактивних методів навчання сприяє не лише професійному зростанню, а й розвитку сучасних педагогічних підходів. Використання інтерактивних методів дозволяє активізувати освітній процес, підвищити ефективність засвоєння матеріалу та підготувати здобувачів вищої

освіти до реальної педагогічної діяльності в умовах сучасного освітнього середовища.

Список використаних джерел

1. Євдокимова Ю. В. Формування проектної компетентності майбутніх учителів у процесі інтерактивного навчання. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2020. № 30. С. 25-30.
2. Козак М. В. Впровадження інтерактивних технологій у професійну підготовку майбутніх учителів. *Вісник педагогічних наук*. 2019. № 12. С. 63-68.
3. Козак М. В. Інтерактивні методи як основа формування проектної компетентності педагогів. *Сучасна освіта України*. 2020. № 1. С. 101-107.
4. Ільченко Т. П. Метод проектів як засіб формування проектної компетентності студентів педагогічних спеціальностей. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка*. 2018. № 6(126). С. 115-121.
5. Пехота О. М. Інтерактивне навчання як сучасна педагогічна технологія: монографія. Київ: Вища школа, 2018. 152 с.
6. Пехота О. М. Інтерактивні методи навчання у вищій школі: методичний посібник. Кропивницький: Центральноукраїнське видавництво, 2019. 134 с.
7. Шапран І. С. Формування критичного мислення студентів засобами інтерактивного навчання. *Інноваційні педагогічні технології*. 2020. № 3. С. 45-51.
8. Савченко О. В. Проектна компетентність як складова професійної підготовки вчителів: методологічні аспекти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2020. № 12. С. 82-88.
9. Бурчак С., Дмитренко В. Використання інтерактивних форм і методів у процесі формування проектної компетентності майбутніх учителів технологій. *Вісник науки та освіти*. 2024. № 5 (23). С. 773-782.

10. Кучай Т., Мукан Н., Опачко М., Кучай О., Чичук А. Проектна компетентність - один із найважливіших орієнтирів у системі підготовки фахівців. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал*. 2022. № 2 (116). С. 133–140. DOI: 10.24139/2312-5993/2022.02/133-140 (Дата звернення 02.10.2024).

11. Бондар Г. О. Роль проектної діяльності у формуванні іншомовної професійної компетентності студентів немовного ЗВО. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. 2021. С.118-125.

12. Васюк О., Голева М. Формування проектної компетентності майбутніх менеджерів за допомогою інтерактивних форм та методів навчання. *Український педагогічний журнал*. 2021. №4. С.165-170.

13. Башкір О. І. Активні й інтерактивні методи навчання у вищій школі. *Educational challenges*, 2019. № 60. С. 33-44.

14. Шроль Т. С. Проектна діяльність як засіб формування професійної компетентності майбутніх учителів. Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти. 2015. № 43 (47). С. 317-326

15. Братко О. М. Інтерактивні методи як засіб розвитку професійних компетентностей у студентів. *Педагогічний альманах*. 2018. № 2. С. 65-70.